

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Preciosa || Hiero-||theca || Dvodecim || Vnionibvs ||
Colo-||niensis Historiae || Exornata**

Gelenius, Aegidius

Coloniae Agrippinae, 1634

XII. Lapis S. Engelbert Amethystus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9564

PRECIOSA
EPITAPHIVM S. ANNONIS.

Patribus egregijs ornata Colonia multis,
Ecclesiæ speculum misit in hunc tumulum.
Emicuit mundo noua lux ANNONE secundo,
Qui per cuncta suo par erat officio.
Menibus hoc denis, annis octoque vicenis,
Quarta Decembris eum lux tulit è medio.

A

XII. Lapis

Amethystus.

B

*De Rosa gentilitio S. ENGELBERTI
insignirationem attuli in historia e-
ius; cordium & equi imagines adij-
ciuntur, quia sub Philippo Hunsbergico
Archiepiscopo Coloniensi, Ducatibus
Vestphalia & Angaria diocesis est
aucta. ¶*

SANCTI ENGELBERTI Maio-
res, tum lib. I. c. 2. tum in au-
ctario descripsi, ostendique, nō
eos ex Ursinis, vt quidam som-
niant, oriri, sed ex defensoribus
& aduocatis Tuitiensibus. Nā
God. ad ann. 1205. Tuitiense
castrum nuncupat, DOMVM A-
DOLPHI Comitis de Monte;
vnde Comites de Monte fue-
rint etiam Tuitienses necesse est.
Tuitienses verò Comites &
Aduo-

C

D

A Adiuocari longe ætate præcucurrerūt fabulosum Vrsinorū ex Italia aduentum, vt ibidem pluribus planum feci, & alias altius per plura sæcula ex archiuis deducam. Deinde *lib. 1. c. 2. & in auctar.* ipsos *S. ENGELBERTI* maiores ex Trans-Rhenanis monstraui ortos, quod Franci (quibus vel misti vel finitimi fuērunt Sigambri, è quibus ortus est *S. ENGELBERTVS*) præcipuam suam trans Rhenum in Thuringorum finibus sedem collocarint, Dispargi. Hoc verò non à Rheno alluitur, sed quam remotissimè ab altera ipsius Rheni ripa est disiunctum; vt iam ex authoribus probatissimis declarabo. Errat enim quem secutus eram Ortelius in Geographia sua conijciens Dispargum esse Dusburgum ad Rhenum. Cuius posita sententia profecto non concluderetur (quod quidam intendebat) *S. ENGELBERTVM* ex Transrhenanis progenitum, cum etiam Cistrhenani Dusburgo ad Rhenum finitimi sint, & vicini, ideoq; ex ea sententia etiam Cistrhenani possent nūcupari Sicambri. Quæ certe non sunt admittenda. Nam ex omnium sententia Sigambri attigerunt Francos. Hi verò Salam fluuium, à quo & Thuringia allambitur, proximè accollunt, vt iam demonstrabo. Sin verò planè Cistrhenani forent Sigambri; hi non dicerentur proximè attingere Francos, sed ab ijs esse quam remotissimi, vt ex tabulis Geographicis ad oculum videre licet. Quod autem Franci, Thuringis sint vicini & Salæ fluuio, arguit illud ipsum præcipua Francorum sedes Dispargum. Nam Dispargum Gregor. Turon. *lib. 2. histor. Franco. cap. 9.* tradit esse castrum in Thuringorum finibus excitatum, Et Aimoin. *lib. 1. gest. Franc. c. 3.* idem Castrum, ait, finitimum Thuringis, fines autem Thuringorū non Rhenum, sed Salam fluuium traduntur allambere, vt auctores tradunt *dd. ll.* accedit, quod Adamus Bremensis in *hist. Eccl. c. 46. vel lib. 3. c. 30. c. 184. vel lib. 4. c. 24.* sicut & author Episcoporum Bremen in Alberto Magno *ad ann. 1051. & ann. 1068.* & Albert. Stad. in *Chron. ad ann. 1051. & ad ann. 1068.* doceant. Dispargum anno 1068. ab Alberto Archiepiscopo fuisse acquisitum diocesi Bremensi; Duisburgum verò ad Rhenum ea ætate non à Bremensi fuit Archiflamine comparatum, sed à Comite Palatino Ezzone, cui illud ab Imperatore Ottone donatum *Vide auctarium nostrum pag. 303.* Fateor quidè, quod vno in loco ab authoribus iam allatis appellatur Dispargum, in alio ab ijsdem vocari Dusburgum. Nam vt in priori inquit loco Adamus, & cum eo authores reliqui. Prædia verò Sincicum, Plisna, Groningor, Dispargum, & Lismana, quibus iam dubia fide possessis arbitratur se Metropolita-

nus (Bremensis Albertus) sicut de Xerxe dicitur, aut per mare ambulaturum, aut
 per terram nauigaturum &c. in posteriore verò loco ait, quo tempore Plisnam **A**
 & Dusburg, Groningin, & Sinticum acquisiuit &c. Vnde manifestum est, v-
 num & eundem quidem locum, nunc Dispargum appellari, nunc Duf-
 burgum, non tamen ipsum esse Dusburgum, quod à Rheno alluitur, vt
 iam fuit demonstratum, sed esse vel Defenberg, vel Doesberg, quæ in fi-
 nibus Hassiæ, vt tradit Fabric. lib. 2. Orig. Saxon. proxime in occidente respi-
 ciunt, Warburgum diœcesis Paderbornensis oppidum, in oriente ve-
 rò Plisnam, seu Plesse Thuringis (qui ad Salam fluuium pertinent) pro-
 ximam, atque ita vere docuerunt, Aimoin, & Gregor. Turon. dd. ll. **B**
 Dispargum castrum esse gentium Thuringis finitimarum. Esse verò i-
 ipsum castrum Defenberg, ostendit manifestè Schaffnab. ad ann. 1070.
 vbi inter cætera inquit. Deinde Rex (Henricus IV.) collecto exercitu egressus,
 extremam operi manum per se ipsum imposuit. Principes, quos ei consanguinitate vel
 alia necessitudine obnoxios nouerat, aut acceptis præsidibus, aut iureiurando, ne ad eum
 deficerent, obligauit, castellum Hanenstein, à quo ad primum statim belli terrorem
 præsidium abductum fuerat, funditus eueri iussit; alij castello, quod Defenberg dicitur,
 exercitum iam admouerant, sed hi qui intus erant, etsi loci situ inexpugnabiles essent,
 & copijs omnibus, quæ administrando bello necessariae erant, assatim affluerent, vltimo
 tamen se dedere, quam ancipitem belli fortunam tentare maluerunt. Inde vxoris sue **C**
 (V donis Marchionis relicta vidua) castra iuit destructurus &c. Hæc ille. Ex quo
 si Henrici iter legerimus, reperiemus hoc castrum fuisse Defenberg in
 Hassiæ finibus excitatum. Recta enim ex Comitatu Hoenstein per De-
 fenberg, quod attingit Warburgum, proficiscebatur, in Comitatum Vdo-
 nis haud procul Brema disiunctum, vt ostendunt cum Adamo Brem.
 .auth. citati in Alberto M. Archiepiscopo. Quin idem confirmat Regino
 lib. 2. Chron. ad ann. 776. vbi tradit castrum Dispargum inter Erichsbur-
 gum & Lippiam fluuium iacere, spectat enim Erichsburgum in septen-
 trione, in occidente verò fluuium Lippiam; ait autem Regino ex prædi- **D**
 cto igitur loco [Erichsburgo] cum tanta confusione discedentes [Saxones] vene-
 runt ad aliud castrum quod appellatur Desuburg, vbi voluerunt similiter facere, sed
 Deo auxiliante, Francijsq; eis viriliter repugnantibus nihil præualuerunt. Oppidani
 verò persecuti sunt eos vsque ad flumen, quod Lippia dicitur, & multos ex ijs interfe-
 cerunt &c. Hactenus ille. Desuburg verò idem esse, quod Defenburg o-
 stendit Fabric. lib. 2. Orig. Sax. vbi de iisdem locis agens, tradit non quidē,
 quid sub Henrico IV, sed sub Carolo M. sit gestum; & ait Saxones iugi
 Franci-

Francici impatientes & fœderis immemores Ducum suorum leuitate, ipso absente
A (Carolo M.) rursus tumultuantur: arcem Heresburgum obsident; & Franci astute
 deditiōnem conantur persuadere; propōsita incolumitate & premijs, suspectam habentes
 Franci Saxonum fidem, id facere detrectant; nec viribus presidio deseri possunt &c.
 Tentantes deinceps [Saxones] castrum Defenbergum in monte altissimo situm, &
 Hasia finitimum, nihilo felicitus id oppugnant. Nam erumpentes Franci è presidio,
 eos ad fluuium vsque Lippiam insequuntur; nec paucos intercipiunt & obruncant.
 Haecenus ille. Idem quoque comprobatur vulgaris atque à Saxonica
 gente receptus pronuntiandi modus, allata enim modo loca ipsimet in-
 digenæ Saxones appellant, Disparg, & Dusparg, licet scribant Defen-
 berg, & Doesberg, vt proinde dubitare non liceat, alterutrum istius lo-
B ci vocitarum Dispargum. Et quidem intelligi Defenberg, authores
 ostendunt allati. Malè igitur ad Rhenum collocatur Dispargū & peius
 * cum Asceburgio confunditur, ab Orthelio, in sua Geographia: Asce-
 burgium enim est castrum Asceburg, quod in monte Saxoniae versus or-
 rientem respicit Helmstadium, & versus occidentem, Wollfenbutum,
 vbi etiamnum extat; non igitur Asceburgium erit, quod vocatur Dith.
 libr. 7 Asenbrunn, ab Hasa fluuiio præterlabente; atque incolis pro
 consueta pronuntiandi ratione appellatur Ossenburg, sicut ex antiquo
 * Asenbrun
C scriptore Sigeberto Gemblac. ad an. 743. nuncupatur Hoscoburg, id est
 Osnabrugum; ait enim Sigebertus, Carolomannus Saxoniam petit, castrum
 Hoscoburg capit, Theodericum pacis obsidem accipit, &c. quæ ita describit Regi-
 no Gemblacensi antiquior, ad ann. 743. Carolomannus absque fratre in Saxo-
 niam perrexit, & cepit castrum quod dicitur Ochsenburg per placitum & pacis con-
 ditione, & Theodericū Saxonē obsidē accepit, qui sacramētis datis in patriā dimissus
 est redire. Sed posthabito sacramento sefellit &c. Neque etiam per Ascebur-
 gium intelligitur Asenberg, cuius meminit quidem Schaffn. attamen cū
 * forte Spa-
 illi adiciat varia per vniuersam Saxoniam inferiorem castra, non po-
 renberg. Bil-
 terit inde certò colligi, in quo Saxoniae iaceat loco. Hoc tamen conclu-
 feldia impen-
D do, non fuisse illud Dusburgum ad Rhenum, cum omnes authores asse-
 dens, sicut
 rant illud cum reliquis castris ab Henrico IV. Imp. ad affligendos Saxo-
 Marianus
 nes fuisse excitatum. Ita enim Schaffnab. ait ad ann. 1073. Hac autem sunt Scot. eadem
 castella, quæ ipse (Henricus IV) postquam pater eius decesserat, extruxit, quæ tamen recensens loca
 ad præsens memoria occurrūt. Hartespurg, VVigantenstein, Moseburg, Sassestein, Spa-
 Hatterburg
 tenberg*, Zeimenburg, Assenberg, Vokeuroth, quod Friderici Palatini Comitis sue-
 pro Hatters-
 rat &c. Luineburg quoque oppidum maximum Ottonis Saxonici occupauerat & burg enume-
 paulo post. Thuringi quoque conglobata multitudine Heimenburg castellum obse-
 rat.

L

derunt.

derunt, paucisq; diebus vi & armis oppugnatum ceperunt, atque succenderunt & cæ. A
 Protinus alij castello, quod Aſenburg dicebatur, exercitum admonerunt, & quia pro-
 pter difficultatem locorum militari manu capi poſſe deſperabatur, caſtris circumqua-
 que poſitis ſatagebant, ne cui ingrediendi vel egrediendi copia fieret, ut quos humana
 vis non poterat, alimentorum inopia expugnaret: & cæ. Paulo poſt idem
 teſtatur ex Hartesburg vicinos quidem Goſlarienſes infeſtatos, ſed
 non circumſcribit caſtri illius Aſenberg ſitum. Videtur tamen in
 Thuringia aut circa illam iacere: Ita enim idem Schaffnaburg. ad
 ann. 1075. ait commoratus etiam (Rex Henricus IV.) paucis diebus in Thu-
 ringia, caſtellum in Aſenberg inſtauravit, preſidiumq; impoſuit & cæ. Haſtenus B
 Schaffnab. Vide & de Aſenburg P. Serrarium lib. 5. rerum Mogunt. in
 Gerardo I. differentem. Ex omnibus his relinquitur nec Aſciburgium
 eſſe Diſpargum, nec Diſpargum eſſe Duſburgum quod à Rheno allui-
 tur, ac proinde cum Fræcis vicini hæſerint Sicambri, ab ulteriore Rheni
 ripa, ipſi etiam S. ENGELBERTI maiores à Sicambriſ & Geldris proſecti
 transrheneſi fuerint neceſſe eſt. Idem quoque pagina 302. probaue-
 ram ex Comitatu Hermanni Transrheneſi, in quo concludebatur
 Gerriſheim; ſed ne quis nomine Hermanni decipiatur, notet velim plu-
 res fuiſſe id ætatis Hermannos, quorum vnus Comes Transrheneſis,
 de quo nos diſt. pag. alter Ciſrheneſis & Palatinus, qui ſua cis Rhenum C
 poſſidebat bona, ut oſtendunt Lorcheim, Berchem, Thonaberg, ſeu
 Thomberg caſtrum, ſupra allata; Reſpicit ex ijs Thomberg in occidente
 proximè caſtrū Saffenberg Ciſrheneſi. Quod verò ipſe Hermannus
 Palatinus nihil ultra Rhenum in terra Montenſi vel infra poſſederit, eſt
 pluſquam manifeſtum; Nam Imperatoris demum Ottonis III. benefi-
 cio non ipſe Hermannus, ſed filius ipſius Erenfridus, per matrimonium
 cum B. Mathilde Ottonis II. filia, & Ottonis III. ſorore ultra Rheniſt ripā
 obtinuit Duſburgum, inſulam S. Swiberti & cæ. ut docui in auctar. noſtro ex
 archiuo Bravviler pag. 303. teſtatur idē Dithm. lib. 4. vbi ita ait: Caſaris eiuf- D
 dem [Ottonis III.] ſoror Mathild. nomine, Hermanni Comitis Palatini filio Eren-
 froni nupſit, & hoc multis diſplicuit, ſed quia id non valuit emendari legaliter, tulit
 hoc vnicus frater ipſius patienter, dans ei quam plurima, ne vileſceret innata ſibi à pa-
 rentibus ſummis, gloria & cæ Ex quibus & cauſas intelligimus contentionum,
 de quibus pagina 303. & earum compositionem: Porro hic Her-
 mannus Comes Palatinus fuit, cui ad Cæſarem oblata legatio, quod oſ-
 tenditur, tum ex titulo Nobilis, qui tribuitur Hermanno Comiti,
 illo enim utebatur & ipſe, & ipſius poſteri, ut conſtat ex Hermanno, Ar-
 chie-

chiepiscopo Colonien, ipsius Hermannii nepote, Nobili vocato; tum
A etiam probatur ex vitæ, à qua commendatur, probitate, tum denique
 ex officij, quod gerebat, administratione, vt proinde haud dubitandum
 sit, quin Comes Hermannus sit Palatinus cui delata est ista legatio, non
 vero Montensis (licet aliud pag. 301. insinuauerim) sitque etiam ab Her-
 manno Montensi omnino distinctus, atque etiam relinquatur Her-
 mannum Montensem, non Cisirhenanum esse, sed prorsus Transrhe-
 nanum. Quis ille Henricus Comes Palatinus qui afflixit S. Annonem
 ipsique concessit montem Sigeburg, incertum qua fuerit ex familia cū
 fratrem habuerit Cunonē regis cognatum; Fuit autem is Palatinus Lu-
B thariorū, qui, vt ass. rūt Schaffnab. ad an. 1057. & 1061. Herm. Contra d.
 Dodechin. in appendic. ad Marian. Scot. & vita B. Annonis apud Sur. relicta
 vxore religiosam amplexus & professus vitā in Gorzia, paulō post à dæ-
 mone illusus vxorem, quā reperierat, anno 1060. occidit, vnde in Mo-
 nasterium Efternacensē *relegatus fuit, vbi diutina tandem vexatione
 cōsumptus interijt an. 1095. Verumostensis luculenter S. ENGELBERTI
 parētibus & patria transrhenana, nūc pauca quædā, ex mscr. Bibliothecæ
 Regulariū Colonienſium de S. ENGELBERTO delibata dabo; plura e-
 nim qui volet ipsam S. recognoscat ENGELBERTI historiam.

C Vita S. ENGELBERTI ex Bibliotheca Regularium Colon.

ENGELBERTVS maioris Ecclesie Præpositus, sub Friderico II. & eius filio sedis annis
 decem, qui dum Episcopatum vndique confusum & deterioratum cerneret, audacia
 quasi leonis assumpta, qua tali periculo erat pernecessaria, pacem & equitatem resti-
 tuens, tyrannos & quosque malefactores restringens, à malitia & rapinis cessare coegit,
 singula proinde disposuit pacata, & meliorando cuncta strenue gubernauit: debita an-
 ecessorum suorum facta per totum Archiepiscopatum collecta vsque ad 27. millia
 marcarum persoluit, cui Fridericus Rex pro Imperiali consecratione Romam profi-
 cisens procurationem regni Teutonici commisit: filium etiam suum Henricum adhuc
 puerum commendauit, quem tum absente patre conuocatis Principibus Aquigrani in
 Regem consecrauit. Hic negotia regni sibi commissa prudenter disponens & moderans,
D sapientia sua & industria plus quam bello, omnia sibi subiugauit. Pacem firmissimam
 per regna stabilij, cumque ei omnia in prosperum successissent, & ad voluntatem suā
 omnia prouide & diserte ordinaret & disponderet, propter Ecclesiam Asindens. à Fri-
 rico Comite de Isenburg, cognato suo per insidias crudelissimè occiditur.

Alter manuscr. ex Bibliotheca Regular. Colon. hæc recitat.

Quadragesimus nonus deposito vt iam dictum est, Theoderico primo electus fuit
 ad Pontificalem cathedram Colonien. Ecclesia is sedens sub Ottone IV. & Frideri-

co II. Imperatoribus, annis 10. Venerabilis Pontifex ENGELBERTVS primus, qui fi-
 lius Comitis de Monte, ex matre filia Comitis Geldriae, habuit patruos Nobiles ante-
 cessores suos Coloniens. Archiepiscopos, videlicet Fridericum II. & Brunonem IV. A-
 dolphus vero depositus similiter Coloniens. Archiepiscopus patruus ipsius filius fuit. Erat
 autem iste ENGELBERTVS aspectu decorus, statura corporis procerus, robustus viri-
 bus & tanta pulchritudinis, ut in clero & populo illi non possit similiter inueniri, vi-
 de Fridericus Imperator, duo iura in regno sublimatus, audita dicti ENGELBERTI
 Archiepiscopi probitate & fama, negotia regni citra alpes sibi commisit, & filij sui
 Henrici eum tutorem fecit, constituens totius Regni per vniuersam Alemanniam i-
 psum deputauit administratorem. Ipse igitur ENGELBERTVS conuocatis regni
 Principibus, eundem Henricum Imperatoris filium, quamuis adhuc puerum de bene-
 placito Imperatoris Aquisgrani vnxit in Regem Alemannia, quem quidem ipse me-
 tuebat, ut filium & tanquam Dominum venerabatur, tanta autem fuit per vniuer-
 sum regnum pax in diebus suis, ut antiqua Augusti tempora crederentur. Predictus
 tamen Henricus Imperatoris Friderici II filius, inter Reges non computatur, quod ad
 regni administrationem non peruenit. Nam ipse adolescens accusatus apud patrem de
 rebellionem captus per patrem, & in Apuliam ductus, ibidem decessit squalore carceris
 suffocatus. Factum est autem, quod cum Fridericus Comes de Isenberge, dicti ENGEL-
 BERTI consanguineus aduocatus Regalis Ecclesiae Astindiens. Tyrannica abuteretur
 crudelitate: Ipse Dominus ENGELBERTVS Archiepiscopus receptis super hoc mandatis
 Apostolicis Domini Honorij Papa, & Friderici Imperatoris, monuit supradictum Co-
 mitem, ut a sua desistens tyrannide praefata aduocatus legitime vteretur, quibus moni-
 tionibus idem Comes exacerbatus, quodam tempore dum praefatus Archiepiscopus in
 via prope viam dictam Syvelme incederet, sequenti die ibidem Ecclesiam consecraturus
 ipse Comes instinctu diabolico eundem Archiepiscopum nihil tale suspicantem & 8.
 confossum vulneribus crudelissime interfecit, post quod execrandum facinus dictus Co-
 mes veluti alter regni Cain vndique Vagus & profugus diffugiens nusquam potuit
 esse tutus, castro quidem eiusdem dicto Isenberg, quod tamen inexpugnabile videba-
 tur per successorem Domini ENGELBERTI interfecti expugnato & solo tenuis di-
 rupto & confracto, nec vnquam postmodum reparato. Quod quidem vsque hodie
 ruina eiusdem attestantur in vlcionem sanguinis venerandi Pontificis supradicti,
 Deus autem cuius vtiq; est vindicta, & ipse retribuit, taliter ordinauit, quod pra-
 dictus Comes sacrilegus Pij Pontificis interfectus, eodem ferè die post annum elapsum,
 quo idem Pontifex mortuus cum luctu omnium Coloniæ est inuectus, dictus Comes
 iam captus cum gaudio multorum, per portam alteram ciuitatis oppositam vincula-
 tus est introductus, & post triduum sententia mortis in ipsum lata per portam ciui-
 tatis, qua dicitur Sancti Seuerini, ad Campos eductus confractis tormentaliter cruri-
 bus,

ibus, & brachijs suis, & omnibus membris miserabiliter distractis, supra rotam positus in monticulo iuxta viam regiam, cuius vsque in presens apparent vestigia ad miserum transeuntium spectaculum tormentaliter est eleuatus, plurimi quoque ex eiusdem satellitio postea in breui morte pessima perierunt, & quod dignum relatu duximus adnotandum, omnis eiusdem sacrilegi Comitum posteritas post dicti Venerandi Pontificis interfecionem deficit, nec vnquam postea resurrexit, sepultus est autem iste Venerabilis Praesul ENGELBERTVS, in Ecclesia S. Petri.

ADDENDA VEL CORRIGENDA.

Pagina 14. lin. 10. à fin. pro sed errat, l. sed loquitur de Henrico Catto seu Thuringo, qui execrato Friderico ab Electoribus substitutus vix vnum annum praesuit, ac deuicto apud Francofurtum Conrado Friderici filio, qui & ipso Friderico apud Ulmam profligato, in Thuringiam redux, Marpurgi infirmatus, Isenaci ad S. Catharinam extra urbis moenia in Monasterio Virginum Cisterciensium sepultus est; corde ipsius apud Pradicatorum Marpurgi ad S. Elizabetham tumulato. Fragin. histor. Berthol. Histor. Thuring. Alius vero fuit Henricus Friderici Scoulyfilii, qui parente necdum execrato, à S. Engelberto, regis insignibus anno 1222. fuit redimitus; Godesfrid. Prior habuit V. Valdemari R. Daniae filiam; post rior Agnetem Lupoldi Austriae filiam in uxorem. Berthold. Pag. 23. linea 8. pro sub Casario & Attico Cos. anno Domini 397. defuncti, lege anno Domini 400. II. Nouembri, quae erat Dominica, defuncti & cat. Gregor. libr. 1. c. 3. Nam licet Gregorius priorem etiam tradat sententiam, attamen cum ex antiquis Turonensis Ecclesiae monumentis, tanquam indubitatum constet, S. Martinum vndecimo Nouembri die Dominica decessisse, hinc est certum annum Christi à S. Gregor. potuisse colligi vt vere postea fuit collectus. Ad Computum ergo Ecclesiasticum, quem vt in litteris bene versatus Episcopus ignorare non poterat, se contulit, & mortem illam cum anno Christi Dionysiano (quo tum in Cyclis Paschalibus priuatim utebatur Ecclesia) 400. concurrere ex littera Dominicali primum aduertit: Inde ad Prosperi Chronicon primo obuium recurrens ac in eo annum Christi 400. considerans animaduertit e regione illius Caesarium & Atticum Cos. notari & secundum annum Arcadij Imp. Martinum ergo ijs Consulibus. 2. Arcadij anno decessisse de suo fidenter asseruit. Interim non aduertit (nec tempora illa ferebant) annos Christi, qui in Chronico isto, vt & Hieronymi, notantur, solido triennio Epocham Christi Dionysianam praecurrere. Qua causa fuit cur plurimi etiam magni nominis historici longe à veritate abeant. lin. 21. aut vt alij volunt anno. dele. pag. 25. N. Euergolus non est Ebreghisus; nec Ebreghisus, quos auctores confundunt, adici tamen nomina eorum in margine, vt à nemine, quomodo ab alijs appellentur ignoretur. Chapiauill. & P. Bucherius initio quidem eosdem esse existimarunt, at postea se recolligentes, prout debebant, eos distinxerunt. pagina 29. lin. 3. à fin. post. 743. adde. quauis iam multo ante tempore Episcopum non Archiepiscopum egerit Colonensem, pag. 30. lin. 7. à fin. pro mox, lege, ex Frisia redux prope Malmundarium in Diocesi Leodiensi sub Pipino Nano Caroli M. parente (Carolus enim Martellus anno 741. extinctus erat) à Christianarum &c. pag. 32. lin. 14. pro 411. sub Henrico Imperatore, leg. 412. sub Honorio Imperatore, alijs tamen aliud placet tempus pag. 35. lin. 3. à

fin. lege, esset pag. 37. lin. 4. hic est, pro, hic videtur. pag. 38. in fin. claruit sub Carolo Martello, lege,
 claruit sub Pipino rege Caroli M. parente. Nam Carolus Martellus sub S. Agilolpho ann. 741. vel
 740. scribitur obiisse. Vnde errat tabula Archiepiscoporum Colon. qua ipsum tradit sub Carolo Mar-
 tello floruisse. pag. 39. lin. 4. lege, Austrasia, p. 42. lin. 8. à sine pro numer. corrupto DCCC. XXX III.
 bene legitur DCCLXXXIII. Nam ita numerum corrigendum esse ostendit ipsa VVenilonis, qua vi-
 xit, etas, quippe post VVenilones duos secuti Eibo, Ranifridus, Sigebaudus, Costroldus, vel Ostroldus,
 è quibus vltimus anno 814. interfuit concilio Rhemensi. Flod lib. 2. cap. 18. Deinde anno 747. ante
 VVenilones duos vixit Gerebaldus. (Vide Baron. ad illum anni) quem secuti Bernito, Garfridus, de-
 mum duo VVenilones. pag. 42. lin. 20. lege subiecit. lin. 23. lege, sed sopita illa fuerunt. lin. 26. ex,
 dele. pag. 44. dele marginalia. pag. 51. lin. 6. restitue omiffa; & lege, Non quod à VValthero de Glis-
 berg Saxone, qui & illic est sepultus. fuit adificatum anno 1036. vt testis est Schaffnaburg Hoc enim
 est Scotorum, non monialium, sed forte vbi se posterioribus temporibus dedit B. Virgo conspiciendam,
 cum vellet locum collapsum instaurari, vt habet vita S. Meinuerci. lin. 11. pro, tribus, lege, sex, aut
 nouem. lin. 23. Nam Henricus &c. Totum hunc paragrahum dele, vsque ad verba, Brunonis vero.
 pag. 52. NB. apud Ferrar. in Catalogū Sanctoꝝ 4. Non Feb. seu 2. Febr. quotquot cū Brunone Ebe-
 kestorpj perierunt, referuntur, cum Episcopi, tum Duces, Comites, ac belli Duces. E quibus quis sit Al-
 bertus Episcopus Hamburgensis, Aufridus Traiectensis, necdum reperi. Cum eo tempore S. vixerit Rē-
 bertus Hamb. qui hostes precibus suis profligauit; Et Hungerus Vltraiectensis pralio non interfuerit,
 sed hostium cedens furori, in Prumiense monasterium migrauerit. Franco verò Traiectensis ad Mo-
 sam, Normannos Principum subsidio, iterum iterumq; fusos, dioecesi sua eiecerit. Os naburgensis demū
 Episcopus S. Gosbertus scribatur à Nordmannis occisus. Drogo non eo tēpore vixerit, sed sub Ottone I.
 Comes Lutharius qui refertur, in Cluēf. msc. dicitur S. Luthardus Euerardi C. Cluēfis & Berta fili⁹
 Post cladē in excursione Nordmannoꝝ 13. Iul. sub ipso sacrificio interfectus est S. Anno vel Arnto Epi-
 scopus Herbipolensis; Valla Episcopus Metensis; Bertholdus nepos S. Aduentij Metensis Episcopi, Archi-
 episcopus Treuirensis, desobis humi Sanctoꝝ reliquijs, in pugna à Nortmannis victus, fuga sibi cō-
 suluit Flodoard. l. 3. c. 23. Hæc persecutio ad 70. annos perdurauit. Chron. Slau. c. 6. lin. 26. pro di-
 gnitati, lege, dignati. lin. vlt. post, mirificauit, adde, saxumq; cui S. incubuit Rembertus, cubitorum
 suorum reliquit vestigia. pag. 53. lin. 9. lege 879. pag. 54. lin. 9. pro Indice, lege, Iudice. lin. 14. post,
 quo, (adde) se. pag. 55. lin. 22. intra. lin. 23. docebat, lin. 29. post, Carolo, adde, Simplici Gallorum
 Rege, anno 921. ex Bonnensi pacto, vt author est Flodoardus, licet Regin. referat ad an. 924. pag. 56
 lin. 11. à fin. post, Otto Comes, (adde) S. Geronis frater pag. 57. lin. 23. lege, Tandem Galliam vbi in-
 uasit Ludolphus, Rex Otto Bauariam &c. lin. 30. pro, Auentinus, lege, Sigebertus ad ann. 959.
 pag. 58. quod tradit Fabricius anno 959. Haraldum cum coniuge & filio, post cladem quatuor mil-
 lium casorum iuxta Oitinsund acceptam, à B. Brunone. sacris tinctum fuisse aquis, illi reclamant
 omnes cum Danorum tum Holsatorum annales atque probatorum historicorum auctoritates. Tra-
 dunt enim anno 946. quo B. Bruno Abbatem tantum agebat, & necdum Archiepiscopum Haral-
 dum ab Adeldago Bremensium Archiepiscopo Christianorum imbutum ritibus, atque in baptisma-
 tis fonte fuisse ablutum. Adam. c. 50. iuncto c. 63. idem non obscure insinuat Albert. ad an. 948. vbi
 nullo

nullo modo docet contrarium. lin. 14. accusatum (adde) & lin. 16. pro moliebatur lege, moliretur. pag. 60. lin. 14. à sine post. Pontificem (adde) Agapetum antecessorum suorum Pontificum, Gregorij, Nicolai, Sergij &c. privilegia Bremensi Archiepiscopatu concessa confirmantem Adam, Albert. pag. 63. lin. 17. lege sint, lin. vlt. lege, numinis pag. 64. lin. 4. repentes. lin. 16. lege, donec Treuirensibus Ecberti ipsorum Archiepiscopi rogatu. pag. 67. lin. 4. post tandem leg. tertio exulem, sedi &c. pagina 68. lin. 8. à fin. protho. forte promo. pagina 71. lin. 6. debet. pag. 72. lin. 13. L. Cornelia de Sicarijs. lin. 7. ex allegato loco. lin. 8. lege auocet. lin. 11. post Ais. (adde) Acatholice; lin. 19. hosti, potius, hostibus. pag. 74. lin. 17. lege, ita & de hac potestate est &c. lin. 18. affluat, pro, affulgeat. lin. penult. à fin. lege, ex scholis, ex subcellijs. lin. vlt. pro scribis, lege, ita scribit; ibid. inquirens dele pag. 75. lin. 6. sumpsisset. lin. 16. pro ait l. asserat. lin. 6. à fin. post Opmerfens. (adde) al. 879 vt dictum supra. pagina 76. linea 8. potuerit. lin. 10. lege, anno primo regni sui in orientali Francia, Francofurti &c. pag. 77. lin. 7. statua pag. 78. N. Ida soror C. Geronis Viburgij, vt quibusdam placet. in annal. Misnensib. Fabric. ad ann. 1015. dicitur nupta Christiano, post mariti obitum, Hierosolymam abiisse, faciemq; suam vulneribus scedasse, ne Regi placeret Aegypto. At Ida Hermann F. commendatur à pulchritudine, Dithm lib. 2. Deinde in d. annal. Gero Archiepiscopus Magdeburgensis dicitur patruus Geronis Marchionis occisi; Verum Gero patruus non Magdeburgensis, sed Coloniensis fuit Archiepiscopus, vt constat ex Dithm. Et Christianus fuit Lotharingus, qui vt gratiam Henrici Aucupis venaretur, simulata infirmitate Giselbertum Ducem Ragineri & Alurada filium ad se euocatum cepit, regiq; cui obedire detrectauerat, vinculum transmisit. V Vitich lib. 1. & Siebert ad an. 927. pag. 79. lin. 4. patruo suo (adde) vt vult Fabricius, persuasit &c. linea 5. lege, scribit autem Otto II. Imperator, quod ob memoriam &c. reliqua inserta dele. linea 8. cuidam dele. NB. debebant sequentia alijs expressa fuisse characteribus, eo quod sint verba diplomatis; attamen id correctoris incuria accidit, pagina 81. lin. 18. lege, acerra, linea 27. electio, lege, electi confirmatio. pag. 82. lin. 8. pro Magdeburgi, l. In ditione Bernburgia. lin. 14. & seq. dele inclusa que sunt parenthesi, & substitue, ditionis Bernburgiz, Fabric. in annal. Misn anno 1015. lin. 19. post, Abbatia (adde) [Munchenneuenburg, in qua reconditus est & sepultus Gero occisus] lin. 23. quoque, dele. pag. 83. linea 2. rei (adde) gesta. lin. 21. pro excitaret, lege, curaret ac constitueret. pagina 84. in margine, lege, an viui sciant se sanctos. lin. 18. pro, seipsum, lege, ipsum, post Domine (adde) inquirens, lin. 19. post, erat (adde) Rex, linea 25. multa. pagina 85. lin. 5. post Reges (adde) Catholici, in prioris illius annuli honorem & memoriam, lin. 10. Ita habemus de D. Virgine, quod prius D. Iacobo Apostolo, deinde posterioribus temporibus Ioanni Patricio Nonis Augusti, ardente Syrio in colle Exquilino niuib. operto designarit templi sibi excitandi locum. De B. Michaeli Archangelo idem sibi deposcente asserit Baron. ad ann. 104. n. 51. Templum poposcit sibi Cornelius Centurio, vt ex Simeone Metaphraste apud Sur. recitatur. lin. 23. l. nunciate, lin. 24. lege dignatur, non dignabitur. lin. 25. lege cummulabitur. lin. 26. afficit, pagina 86. lin. 11. à fin. precipitarit. lin. 9. acceperit. pag. 87. lin. 5. lege, fuit infirmatus, pagina 88. lin. 9. lege Epilepsia, lin. 15. à fin. 5. Kalen. Iulij, lege IV. Kal. Iulij. pagina 93. NN. Dua sorores, dele, pro filio Euerardi, lege, filio V Verinheri. pag. 93. in fine lege; Bruno, Henrici S. frater [adde] Episcopus Augustanus. Otto

III. Vxor. Maria Tarraconensis, vel Arragenum R.F. qua ob incontinentiam viua aurore marito Imperatore combusta est Annal. Brunsvvic.

S. Gero Ar-
chiepiscopus
Colon.
Ludolphus Episc. Osnab.

Tithmarus Vx.
Suanhildis.

Otto Vx.
Iudith.

Gero occisus
Vx. Aleita.

VVidredus
Priuignus.

Tithmarus.

Irmentrudis dele. De S. Cunegunde dubium est, cuius fuerit filia. Non videtur Ottonis, cum VVippo referat Henricum & reliquos liberos, nec inter eos numeret Cunegundin, Adelberonem &c. Nec videtur Sigefridi illius C. Lutzenburg. qui auctoritate S. Brunonis in Imperio Vicarij, anno 963. primus castrum Lutzenburg à VVikero S. Maximini Ab-

bate per mutationem accepit 15. Kalen. May, in die Palmarum, Ind. 6. regni Ottonis III. & patris sui principatum tenentis. Vide Mir. in not. Eccl. Belg. licet Adalbero frater S. Cunegundis Archiepiscopatū Treuirensis inuadens Contract. an. 1008. dicatur Lutzenburgensis in Augusta Treuir. par. 2. Chron. Gualter. Nam Henricus Sigefridi ex Hadevige filius dicitur non Bauaria (qualis esse debet frater Cunegundis ex VVippone) sed Ardēne Dux, in literis ann. 993. Ottonis III. 10. Ind. 6. nisi postea dicas creatum Bauaria Ducem successisse S. Henrico Bauaria Duci, Imperatori designato, atque ita Henricus distinctus erit ab Henrico Cunonis fratre Bauaria Duce, de quo VVippo, quod & ostenditur ex vita B. Leonis IX. vbi Hugo Leonis parens dicitur consobrinus Conradi Imper. filius vero Leo seu Bruno consobrinus Theoderici Metensis Episcopi. Aliis dicitur filia Sigefridi C. Palatini, Fabric. alijs filia Giselberti. Sed qua auctoritate? Fratres Cunegundi fuerunt Giselbertus, qui iuuenis anno 1014. Papię in tumultu occubuit, Dithm. lib. 6. Deinde Henricus, Theodericus Episcopus Metens. (nō ille Ottonis M. sobrinus, VVippo) & Fridericus. Friderici filius fuit Adalbero Episc. Metēsis VViper. in vit. Leonis IX. apud Sur. 19. April. [qui dicitur fratruelis Theoderici Episcopi Metensis Sigebert. 1046.] fratres Adelberoni fuerunt, Henricus, Fridericus &c. quorum auia vel materna, vel paterna fuit Irmentrudis Megingor & Gerberga filia; Berta in vita B. Adelheid. 5. Feb. apud Sur. Soror Cunegundis fuit nupta VVelpho, VVelphi Carentani Ducis parenti Contract. 1047. qua Mirao vocatur TVittha, Irmentrudis, Auentino. pagina 95. linea 16 lege, ter senos, linea 7 à fin. ex VVippone, reliqua dele, vsque ad verba, Proinde ex Cunone seu Conrado, & substitue. Quis autem ille Hertzelo, dubium est. pagina 96. lin. 12. post, frater, adde (Sancti) Henrici Imperatoris &c. Notata in margine dele, quia Gisela S. Henrici mater fuit Gisela Conradi Imperatoris matertera. Ideo, Gisela nupta Henrico Henrici S. Imperatoris parenti, non fuit Glismod Imadi filia, sed Conradi Regis Burgundia, & Kerberga filia. lin. 18. lege, Friderico. lin. 19. pro mater, lege, mares lin. 22. lege, Irmentrudis nuncupatur &c. lin. 23. Non autem auia materna &c. dele. lin. 9. à fin. sed errat [adde] Fabricius pagina 97. lin. 1. subscriptas. pag. 99. lin. 19. pro columba lege Columba. pag. 105. lin. pen. leg. alieuatus, visione &c. p. 107. lin. 13. quicquā, dele. pag. 110. lit. D. post, Saxones, [adde] commissi. pagina 111. lin. 2. commissi, dele. lin. 3. post, hominibus, pone, in fuga &c. linea 11. à fine Curtē quādam. lin. 14. à fin. vero, pro tamē. lin. 13. à fin. post Deinde, adde, esto. pag. 113. lin. 8. à fin. lege, ipsa pag. 115. lin. pen. l. Helyvide. pag. 116. lin. 8. leg. Hac sunt verba VViperti authoris B. Leonis IX. coateanei apud Sur. 19. April. in vita Leonis li. z. c. 4. Reliqua errata Lector ipse corrigat. INDEX